

Sarjana | 27 april 2012

Utbildning. Det är vad det handlar om. Utbildning och jobb. Gruppen med den allra lägsta läs- och skrivkunskunskheten i Afghanistan är nomadfolket Kuchis. Jag har tidigare fått lära mig – med alla reservationer för statistikens otillräcklighet här – att läskunskheten bland flickor tillhörande Kuchis är 0,4 procent. En oerhörd siffra. Men – nu kanske den har justerats uppåt till 0,5 procent, eller så. Det är i så fall Sarjanas förtjänst. Och några till.

JAG HAR TIDIGARE BERÄTTAT om Sarjana. Jag träffade henne för knappt ett år sedan i hennes dammiga hemby vid sidan av den stora vägen till Maidan Shahr, provinshuvudstad i Wardak. Vi skulle ha en stor utbildningskonferens om Kuchis och

jag och några kollegor hade fått tillstånd att hälsa på. Nu har jag träffat Sarjana igen. Det var mäktigt att se utvecklingen.

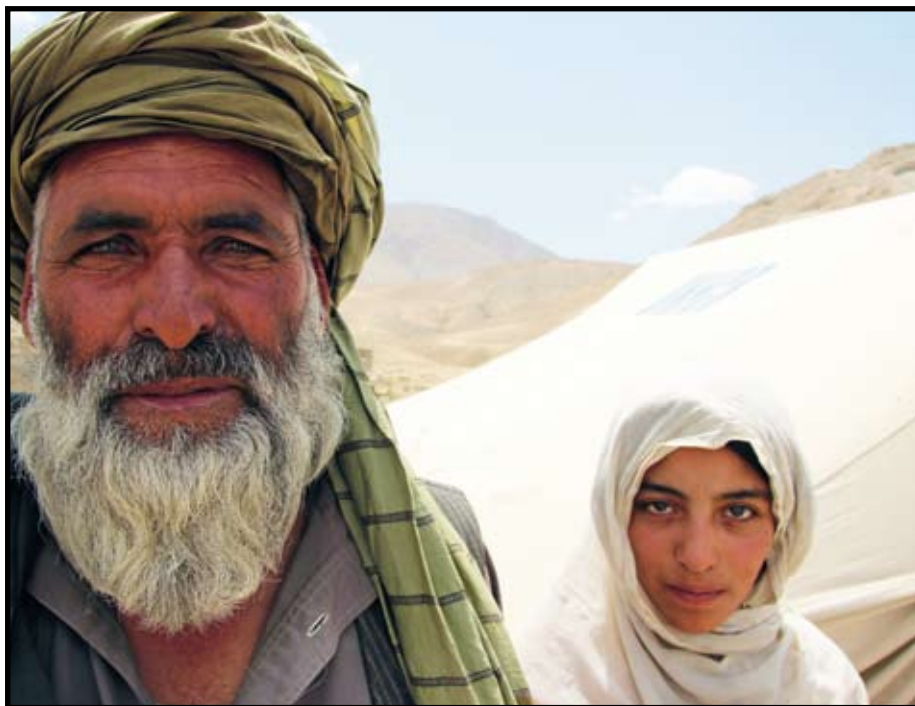
Förra året var hon så blyg, så blyg. Bara 14 år gammal. Vågade knappt titta på oss. Hade säkert aldrig träffat en stor, vit västerlänning förut. I alla fall inte en, som envisades med att prata med henne. Fråga saker. Hon tittade stint ner i marken och svarade tyst och enstavigt.

Nu var det annat. Nu var hon betydligt frimodigare som lärare. Och ung kvinna. Rörde sig naturligt. Visade eleverna. Log till och med. Hon såg glad ut när hon kände igen mig. Tittade mig i ögonen. Sa, via tolk, att hon var hedrad att vi kom tillbaka till hennes by.

JAG HADE VARIT LITE OROLIG för det här besöket. Den här gången skulle vi ju

filma Sarjana. Det kändes som om det var rejält hög svårighetsgrad på det projektet. Vi skulle ha träffat henne redan för en vecka sedan, men då blev det inställt. Wahaj, vår utbildningsansvarige i Wardak hade gjort allt grundarbete. Pratade med Sarjanas pappa, alla *elders*, alla som man överhuvudtaget måste prata med, när man ska göra en sådan här sak. Som innebär att en ung kvinna, bara mitt i tonåren, ska exponeras på film. Visa ansiktet. Uttrycka sig.

Nu skulle vi göra ett nytt försök. Först gick Felix, den förträfflige kameramannen och jag dit utan utrustning. Hälsade på pappa, Mohmen Khan och några andra viktiga i byn. Resonerade om vad som hade hänt, om den kalla vintern, om vad som var viktigt för dem. Sedan fick Felix tillstånd att börja filma. Först lite diskret,

utifrån tältet där Sarjana undervisade sina två klasser, sju- och åttaåringar, men sedan också därinne. Han är en mästare, Felix, på att smälta in. På ett vänligt, humoristiskt, inte hotfullt sätt. Så plötsligt fanns han bara där. Kunde ta närbilder på undervisningen, på eleverna, på Sarjana. Jag drog en suck av lättnad.

SEDAN FILMADE VI MER, intervjuade Sarjanas pappa, vandrade upp på berget för att få överblicksbilder, GV:s, som det heter på tv-språket. General Views. Det var enastående vackert där uppifrån. I fonden Wardaks höga snötäckta toppar. Mäktiga molninformationer. Där nere tälten, några nybyggda riktiga hus, fårfloekarna.

När vi kom ner igen filmade vi undervisning utomhus. Sarjana lärde barnen räkna. Med stenar. Det var stort engagemang. På ett år var det helt uppenbart att hon faktiskt hade åstadkommit förändring. Lärt barnen läsa, skriva och räkna. För flera var det tveklöst så. För andra hade hon åtminstone lagt grunden. Oj, vad det kändes gott att se det!

Därefter kom det allra svåraste. Att intervjua Sarjana. Rafat, vår djupt engagerade utbildningsrådgivare från Pakistan, hade säkrat upp med två kvinnliga utbildningskonsulenter, en dari- och en pashtutalande. Jag hade instruerat dem med frågor till Sarjana, om jag inte skulle kunna vara med själv. Men, det fick jag!

DET ENDA SARJANA VILLE, var att hennes pappa skulle sitta bredvid. Ja, sedan frågade jag på. Om undervisningen, om att vara lärare, om hennes ansvar, om vad som var svårast, om vad hon ville i framtiden. Och hon svarade. Tittade på mig. Ibland kom pappa Mohmen in och sufferade. Dolde munnen i sjalen för att vi inte skulle märka, men – det gick vi inte på. Jag buffade på honom. Då höll han tyst.

Det var så tydligt att Sarjana trivdes i sin roll som lärare. Men, att hon känner att hon måste få mer utbildning själv. Hon har bara gått sex år i skolan och vill förstås lära sig mer. Jag var beredd att dra upp plånboken på stående fot.

” Det var så tydligt att Sarjana trivdes i sin roll som lärare. Men, att hon känner att hon måste få mer utbildning själv. Hon har bara gått sex år i skolan och vill förstås lära sig mer. Jag var beredd att dra upp plånboken på stående fot. ”

Lasse Bengtsson

Intervjun gick nog så bra som man kan begära. Felix och jag nöp oss i armen. Det finns ju uttryck, när man ska ta i lite, som Role Model och Agent of Change. Förebild helt enkelt. I Sarjana har vi en i levande livet.

SEDAN BLEV VI BJUDNA hem till hennes familj på lunch. Då var hon förstås inte med. Men ändå. Jag har då aldrig varit hembjuden till någon Kuchifamilj förut. Vi fick grönsaker, yoghurt och lamm. Det smakade fantastiskt. Var fantastiskt.

Filmandet slutade med att vi försiktigt frågade om Sarjana kunde tänka sig att göra en sak till. Komma vandrande genom byn, som hon gör varje morgon, på väg till skoltältet. Det kunde hon. Kanske ska det bli starten på vår film. •

Håll utkik på www.sak.se för mer information om var du kan se filmen.

Läs fler av Lasse Bengtssons blogginlägg på www.sak.se/news/lasse-blogg